

Nr 85.

Godkänd av första kammaren den 18 mars 1944.

Godkänd av andra kammaren den 18 mars 1944.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens affärsverksfonder gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1944/45 i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

(Statsutskottets utlåtande nr 9.)

Till Konungen.

Postverket.

1:o) **Inköp av inventarier för postverkets behov.** I enlighet med vad Kungl. Maj:ts i propositionen nr 1 å kapitalbudgeten under statens affärsverksfonder (bilaga 4, punkt 1 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1944) föreslagit har riksdagen till *Inköp av inventarier för postverkets behov* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 1 600 000 kronor.

2:o) **Nytt bangårdspostkontor i Stockholm.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2) har riksdagen till *Nytt bangårdspostkontor i Stockholm* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 1 726 000 kronor.

3:o) **Posthusbyggnad i Borås.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3) har riksdagen till *Posthusbyggnad i Borås* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 1 250 000 kronor.

4:o) **Posthusbyggnad i Göteborg.** Kungl. Maj:t har (punkt 4) föreslagit riksdagen att till *Posthusbyggnad i Göteborg* för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 840 000 kronor.

Riksdagen har bifallit Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av medel till nytt brevbärrarpostkontor i Göteborg.

Med avseende på planen för byggnadens utförande vill riksdagen gentemot 1940 års civila byggnadsutrednings i ärendet hävdade uppfattning framhålla, att särskilt med hänsyn till byggnadsföretagets belägenhet i närheten av de bohuslänska stendistriktet granit i detta fall torde böra genomgående komma till användning för sockeln. I anledning av det påpekande som utredningen därutöver gjort i fråga om storleken av postmästarens tjänsterum vill riksdagen endast hava uttalat, att man i detta avseende självfallet måste taga i betraktande dennes speciella tjänsteuppgifter, bland vilka ingår att i stor utsträckning mottaga besök av allmänheten.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till *Posthusbyggnad i Göteborg* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 840 000 kronor.

5:o) **Om- och tillbyggnad av posthuset i Umeå.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5) har riksdagen till *Om- och tillbyggnad av posthuset i Umeå* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 586 000 kronor.

6:o) **Garagebyggnad för postdiligenser i Umeå.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6) har riksdagen till *Garagebyggnad för postdiligenser i Umeå* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 134 000 kronor.

7:o) **Posthusbyggnad i Kalmar.** Med bifall Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7) har riksdagen till *Posthusbyggnad i Kalmar* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 855 000 kronor.

8:o) **Om- och tillbyggnad av posthuset i Uddevalla.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8) har riksdagen till *Om- och tillbyggnad av posthuset i Uddevalla* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 225 000 kronor.

9:o) **Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten.** Beträffande ifrågavarande anslag (punkt 9) kommer riksdagen framdeles att meddela sitt beslut.

Telegrafverket.

10:o) **Telefonstationsbyggnad i kvarteret Jericho i Stockholm.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10) har riksdagen till *Telefonstationsbyggnad i kvarteret Jericho i Stockholm* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

11:o) **Tillbyggnad av telegrafverkets stationsfastighet i Borås.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11) har riksdagen till *Tillbyggnad av telegrafverkets stationsfastighet i Borås* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 110 000 kronor.

12:o) **Telefonstationsbyggnad i Lidköping.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12) har riksdagen till *Telefonstationsbyggnad i Lidköping* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

13:o) **Nybyggnad för post- och telegrafverken i Sveg.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13) har riksdagen till *Nybyggnad för post- och telegrafverken i Sveg* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

14:o) **Förrådsbyggnad i Nynäshamn.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 14) har riksdagen till *Förrådsbyggnad i Nynäshamn* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 260 000 kronor.

15:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av fastigheter.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15) har riksdagen till *Inköp för telegrafverkets räkning av fastigheter* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

16:o) **Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.** Kungl. Maj:t har (punkt 16) föreslagit riksdagen att till Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 40 050 000 kronor.

Riksdagen får under erinran om den inverkan, som ifrågavarande anläggningsarbeten alltjämt kunna röna av försörjnings- och arbetsmarknadsförhållandena, anmäla, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts förslag.

Riksdagen anser sig böra framhålla, att rundradioanläggningar synas vara ganska artskilda från övriga utgiftsändamål, som behandlas under förevärande punkt. Utan att nu härutinnan vidtaga någon ändring vill riksdagen därför uttala lämpligheten av att utgifterna för rundradion framdeles utbrytas från anslaget till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende samt upptagas under en eller flera fristående punkter.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till *Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 40 050 000 kronor.

17:o) **Markradiostation för Karlstads flygplats.** Riksdagen får anmäla, att riksdagen, som godkänt vad departementschefen på denna punkt uttalat, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 17) till *Markradiostation för Karlstads flygplats* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 195 000 kronor.

18:o) **Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten.** Beträffande ifrågavarande anslag (punkt 18) kommer riksdagen framdeles att meddela sitt beslut.

Statens järnvägar.

19:o) **Gångbroar och gångtunnlar.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 19) har riksdagen till *Gångbroar och gångtunnlar* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

20:o) **Fortsatt anläggning av dubbelspår.** Beträffande ifrågavarande anslag (punkt 20) kommer riksdagen framdeles att meddela sitt beslut.

21:o) **Ny godstågsförbindelse i Göteborg.** Med bifall till Kungl. Maj:t förslag (punkt 21) har riksdagen till *Ny godstågsförbindelse i Göteborg* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 1 200 000 kronor.

22:o) **Rälsutbyten m. m.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 22) har riksdagen till *Rälsutbyten m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 8 000 000 kronor.

23:o) **Diverse åtgärder för spårförstärkning.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 23) har riksdagen till *Diverse åtgärder för spårförstärkning* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

24:o) **Skenfria vägkorsningar m. m.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 24) har riksdagen till *Skenfria vägkorsningar m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

25:o) **Växel- och signalsäkerhetsanläggningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 25) föreslagit riksdagen att till Växel- och signalsäkerhetsanläggningar för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Med uppmärksammande av den betydelse, som ifrågavarande anläggningar ha för trafiksäkerheten, har riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts förslag.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till *Växel- och signalsäkerhetsanläggningar* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

26:o) **Telefonanläggningar och kabelarbeten.** Kungl. Maj:t har (punkt 26) föreslagit riksdagen att till Telefonanläggningar och kabelarbeten för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 2 040 000 kronor.

Med bifall till förevarande förslag till enhetliggörande och modernisering av statens järnvägars telefonnät har riksdagen till *Telefonanläggningar och kabelarbeten* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 2 040 000 kronor.

27:o) **Elektriska belysningsanläggningar.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 27) har riksdagen till *Elektriska belysningsanläggningar* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

28:o) **Anläggningar för elektrisk tågdrift.** Beträffande ifrågavarande anslag (punkt 28) kommer riksdagen framdeles att meddela sitt beslut.

29:o) **Om- och tillbyggnad av huvudverkstaden i Örebro.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 29) har riksdagen till *Om- och tillbyggnad av huvudverkstaden i Örebro* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 330 000 kronor.

30:o) **Elektrifiering av linjen Östersund—Storlien.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30) har riksdagen till *Elektrifiering av linjen Östersund—Storlien* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 8 500 000 kronor.

31:o) **Försvarsberedskap vid statens järnvägar.** Beträffande ifrågavarande anslag (punkt 31) anmäler riksdagen framdeles sitt beslut.

32:o) **Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten.** Beträffande förevarande anslag (punkt 32) får riksdagen anmäla, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag såsom *Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

33:o) **Elektriska lokomotiv.** Kungl. Maj:t har (punkt 33) föreslagit riksdagen att till Elektriska lokomotiv för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 1 800 000 kronor.

Rådande högrafik kunde i och för sig motivera en större anskaffning av elektriska lok än som tidigare skett. Med hänsyn till nuvarande höga tillverkningspriser ävensom till en efter ett fredsslut ej osannolik nedgång i trafiken torde emellertid såsom järnvägsstyrelsen framhållit en begränsning av beställningarna vara motiverad.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag — avseende ett tilläggsanslag av 1 800 000 kronor på grund av uppkomna merkostnader på viss tidigare beställning — har riksdagen till *Elektriska lokomotiv* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 1 800 000 kronor.

34:o) **Elektromotorvagnar.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 34) har riksdagen till *Elektromotorvagnar* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 1 860 000 kronor.

35:o) **Rälsbussar.** I överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 35) har riksdagen till *Rälsbussar* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

36:o) **Person- och resgodsvagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 36) föreslagit riksdagen att till Person- och resgodsvagnar för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 11 000 000 kronor.

Även beträffande nyanskaffningarna av person- och resgodsvagnar kunde rådande högtrafik i och för sig motivera större beställningar än de här ifrågasatta. En stark återhållsamhet har emellertid ansetts befogad med hänsyn till nuvarande anskaffningssvårigheter och med tanke också på den omkastning i trafikläget, som en övergång till fredsförhållanden väntas medföra.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen till *Person- och resgodsvagnar* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 11 000 000 kronor.

37:o) **Godsvagnar.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 37) har riksdagen till *Godsvagnar* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 9 400 000 kronor.

38:o) **Anläggningar och förslag för automobiltrafik.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 38) har riksdagen till *Anläggningar och förslag för automobiltrafik* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

39:o) **Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten.** Beträffande ifrågasatt anslag (punkt 39) kommer riksdagen framdeles att meddela sitt beslut.

Statens vattenfallsverk.

40:o) **Inledande översikt m. m.** Departementschefen har inledningsvis, med hänvisning till skrivelse från vattenfallsstyrelsen den 30 september 1943, lämnat en översikt rörande landets kraftproduktion.

I anledning härav får riksdagen anföra följande.

Såsom redan före krigsutbrottet förutsågs har förbrukningen av elektrisk kraft under krigsåren starkt tilltagit. Särskilt framträdande är denna ökning för statens vattenfallsverks del. År 1938 uppgick den elektriska kraftförbrukningen inom landet (inklusive förluster och ånggenereringskraft) till 8 162 miljoner kWh (kilowattimmar), varav för statens vattenfallsverk 2 761 miljoner kWh. Motsvarande siffror för 1942 och 1943 äro 9 793 och 11 000 miljoner kWh respektive 3 837 och 4 270 miljoner kWh.

Trots delvis osedvanligt ogynnsamma nederbördsförhållanden och trots nödvändigheten att anlita kraftverkens ångreserver långt mindre än som normalt ekonomiskt bör ske, ha energibehoven kunnat praktiskt taget helt tillgodoses. Statens vattenfallsverk, som till ungefär en tredjedel omhänderhar rikets kraftförsörjning, har ej endast haft att leverera kraft till de egna kon-

sumenterna utan har därutöver fått bistå andra av landets kraftproducenter, något som varit tekniskt möjligt tack vare det stamlinjenät, som sammanknyter landets olika kraftcentraler oavsett deras ägare. I administrativt avseende värdefull har visat sig vara den gemensamma, även de kommunala och enskilda företagen omfattande driftsledning, som, förlagd till vattenfallsstyrelsen, trädde i verksamhet i och med krigsutbrottet.

Då det nu gäller att bedöma de kommande årens utveckling, har man väl först och främst att taga i betraktande, hurusom vissa kraftbehov i samband med en kommande fred sannolikt bortfalla. Hit höra exempelvis en del industriell krigsproduktion och vissa andra extraordinära behov, beroende av nuvarande synnerligen framträdande brist på ej endast kol utan även brännolja, liksom också vissa behov av järnvägskraft, framkallade av nuvarande högkonjunktur inom järnvägsväsendet. Att en del nya såväl statliga som enskilda till krigsårens uppdrivna priser utbyggda kraftverk under de närmaste åren beräknas bli driftfärdiga kan också bidra att framkalla kraftöverskott.

Å andra sidan torde i och med att exportindustrierna åter kunna komma i gång rätt väsentliga nya kraftbehov åter uppstå, vartill kommer att, enligt vad man på sakkunnigt håll räknar med, importsvårigheterna för bränsle måhända få befaras fortbestå även under de första efterkrigsåren.

För antagandet om en gynnsam framtidsutveckling talar också det kända, redan tidigare av riksdagen konstaterade förhållandet att inom den elektriska kraftproduktionen en förbrukningsnivå, som en gång uppnåtts, visat sig ej endast bestå utan också kunna bilda utgångsläge för nya stegringar och därav föranlett behov av nya utbyggnader. Den ökning i energiåtgång, som ägde rum under världskrigsåren 1914—1918, åtföljdes sålunda, efter en tillfällig tillbakagång under år 1921 och en viss stagnation under 1920-talet, av en ny kraftig uppgång av landets energiförbrukning.

Då det gäller att utforma de närmaste årens fortsatta utbyggnadsprogram, måste enligt riksdagens mening största hänsyn också fästas vid det förhållandet att riklig tillgång till elektrisk energi till lågt pris är en av de viktigaste grundförutsättningarna för utvecklingen av landets hela näringsliv.

Från dessa utgångspunkter anser sig riksdagen kunna godkänna den av departementschefen i statsverkspropositionen framlagda planen för de närmaste årens byggnadsverksamhet, innebärande i huvudsak att nu pågående kraftverksbyggnader skyndsamt slutföras samt att därutöver vissa nya arbeten ganska omedelbart igångsättas. Till de närmare detaljerna i denna plan får riksdagen tillfälle att taga ståndpunkt i samband med de olika i statsverkspropositionen och propositionen nr 2 framställda anslagsäskandena liksom ock framdeles i samband med propositionen nr 93 angående anslag till vissa nya kraftstationer m. m.

Vad departementschefen i detta sammanhang anfört rörande Kungl. Maj:ts dispositionsrätt över anslaget till inköp av vattenfall och fastigheter har ej givit riksdagen anledning till erinran.

41:o) **Kraftstation i Midskogsforsen.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 40) har riksdagen till *Kraftstation i Midskogsforsen* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 6 500 000 kronor.

42:o) **Kraftstation vid Leringsforsen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 41) har riksdagen till *Kraftstation vid Leringsforsen* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

43:o) **Reglering av sjöar inom Indalsälvens flodområde.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 42) har riksdagen till *Reglering av sjöar inom Indalsälvens flodområde* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

44:o) **Vissa nya kraftstationer m. m.** Beträffande ifrågavarande anslag (punkt 43) kommer riksdagen framdeles att meddela sitt beslut.

45:o) **Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 44) har riksdagen till *Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 17 000 000 kronor.

46:o) **Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten.** Beträffande ifrågavarande anslag (punkt 45) kommer riksdagen framdeles att meddela sitt beslut.

Stockholm den 18 mars 1944.

Med undersåtlig vördnad.